

คู่มือโครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในระดับไร่นา

1. ความเชื่อมโยง

- ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ : เกษตรสร้างมูลค่า
ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติย่อย : เกษตรปลอดภัย
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ : (3) การเกษตร แผนย่อย : เกษตรปลอดภัย
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ข้อ 3 แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ ข้อ 3.2 การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ 3.2.1 การพัฒนาภาคการเกษตร 1) เสริมสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน (1) พัฒนาและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งจัดระบบการปลูกพืชให้สอดคล้องปริมาณน้ำที่ทำได้ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตร
- แผนปฏิรูปประเทศ : ด้านเศรษฐกิจ
- กลยุทธ์หน่วยงาน : พัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง มีความมั่นคงในอาชีพ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 : ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (2.1) การพัฒนาภาคการเกษตร (2.1.1) พัฒนาระบบทรัพยากรทางการเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืนโดยพัฒนาและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จัดระบบการปลูกพืชให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำที่ทำได้โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งเก็บน้ำ แหล่งน้ำในไร่นา อ่างน้ำขนาดเล็กและขนาดกลางให้กระจายตัวตามศักยภาพของพื้นที่ อนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตร คุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพและขยายโอกาสการเข้าถึงพื้นที่ทำกินของเกษตรกร สนับสนุนการเกษตรที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ปริมาณน้ำ และความ ต้องการของตลาดในพื้นที่เร่งฟื้นฟู ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง ส่งเสริมการเข้าถึงปัจจัยการผลิตคุณภาพดีอย่างทั่วถึงและราคาเป็นธรรม
- นโยบายรัฐบาล ด้านที่ 5 การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายความสามารถในการแข่งขันของไทย
- นโยบายเร่งด่วน ด้านที่ 4 : การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม
- Flagship : เป็นโครงการจำเป็นเร่งด่วน

2. หลักการและเหตุผล

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ด้านการสร้างความมั่นคงน้ำภาคการผลิต กำหนดให้มีการจัดแหล่งน้ำเก็บกักน้ำเพิ่มเติมและพัฒนาพื้นที่ชลประทาน 18 ล้านไร่ จัดหาน้ำในพื้นที่เขตรน้ำฝนให้มีพื้นที่รับประโยชน์ 14 ล้านไร่ พัฒนาระบบผันน้ำและเชื่อมโยงแหล่งน้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเดิม รวมทั้งการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตภาพการใช้น้ำ

กิจกรรมการเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ข้าว ยางพารา อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น มีความต้องการใช้น้ำสูงถึงร้อยละ 75 ของความต้องการใช้น้ำทั้งหมด ภาคเกษตรจึงควรต้องมาตระหนักการใช้น้ำทรัพยากรน้ำอย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตามการให้น้ำแก่พืชโดยทั่วไปของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นการให้น้ำแบบไหลบ่า มีการสูญเสียน้ำค่อนข้างสูง หรือแม้แต่ในบางพื้นที่ที่มีการให้น้ำแก่พืชด้วยระบบน้ำก็ตาม แต่ยังมีปัญหาในการใช้ไม่ถูกต้อง มีการสูญเสียและขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้เกษตรกรมีความตระหนักการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และมีความรู้ในการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพด้วยระบบการให้น้ำแก่พืชที่ถูกต้อง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ขับเคลื่อนโครงการจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการให้น้ำแก่พืชที่ถูกต้อง สามารถแนะนำถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรได้ จึงควรดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในระดับไร่นา

3. วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในระดับไร่นาแก่เกษตรกร

4. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

ดำเนินการในพื้นที่เกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 50 แห่งๆ ละ 50 ราย รวม 2,500 ราย

5. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

- 5.1 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 70 ราย
- 5.2 การถ่ายทอดความรู้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรโดยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - 5.2.1 หลักสูตรการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและเกษตรกรผู้จัดทำแปลงเรียนรู้ จำนวน 100 ราย (เจ้าหน้าที่ 50 ราย เกษตรกร 50 ราย)
 - 5.2.2 หลักสูตรการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าสำหรับเกษตรกร จำนวน 2,500 ราย
- 5.3 จัดทำแปลงเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในระดับไร่นาในชุมชน เพื่อเป็นตัวอย่างและจุดเรียนรู้ให้กับเกษตรกร และขยายผลสู่พื้นที่ดำเนินการ จำนวน 50 แห่ง (200 ไร่)
- 5.4 การติดตามนิเทศงานและการประเมินผลการดำเนินงาน
 - 5.4.1 การติดตามนิเทศงาน โดยส่วนกลาง และจังหวัดที่มีพื้นที่ดำเนินการ
 - 5.4.2 การประเมินผล โดยสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (ทั้ง 6 เขต)

6. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี 2563			ปี 2564								
	ต.ค. 63	พ.ย. 63	ธ.ค. 63	ม.ค. 64	ก.พ. 64	มี.ค. 64	เม.ย. 64	พ.ค. 64	มิ.ย. 64	ก.ค. 64	ส.ค. 64	ก.ย. 64
1. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ (70 ราย)			↔									
2. การถ่ายทอดความรู้แบบมีส่วนร่วมแก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรเป้าหมาย - หลักสูตรการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และเกษตรกรผู้จัดทำแปลงเรียนรู้ จำนวน 100 ราย (เจ้าหน้าที่ 50 ราย เกษตรกร 50 ราย) - หลักสูตรการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าสำหรับเกษตรกร				↔	↔							
3. การจัดทำแปลงเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในระดับไร่นา 50 แห่ง						↔	↔					
4. การติดตามนิเทศ และประเมินผล - การติดตามนิเทศงาน - การประเมินผล			←						↔		↔	

7. ระยะเวลา

ตุลาคม 2563 – กันยายน 2564

8. งบประมาณ

จำนวน 4,835,000บาท (สี่ล้านแปดแสนสามหมื่นห้าพันบาทถ้วน)

ที่	กิจกรรมและรายละเอียดค่าใช้จ่าย	ปี 2564		ผู้รับผิดชอบ
		เป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)	
1.	ประชุมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริม การเกษตร	70 คน	700,000	ส่วนกลาง
2	การถ่ายทอดความรู้แบบมีส่วนร่วมแก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร - หลักสูตรการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบโครงการ และเกษตรกรผู้จัดทำแปลงเรียนรู้ - หลักสูตรการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าสำหรับเกษตรกร	100 คน	450,000	ส่วนกลาง
		50 แห่ง	625,000	จังหวัด
3.	การจัดทำแปลงเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในระดับไร่นา (50 แห่ง x 4 ไร่ x 14,000 บาท)	50 แห่ง	2,800,000	จังหวัด
4.	การติดตามนิเทศ และการประเมินผล - การติดตามนิเทศงาน - การประเมินผล	3 หน่วยงาน	259,000	ส่วนกลาง/จังหวัด (จังหวัด) (ส่วนกลาง) สสท (เขต)
		50 จังหวัด	100,000	
		6 ครั้ง	(59,000)	
	รวม		4,835,000	

9. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

ผลผลิต (output)

- เกษตรกรในพื้นที่ ศพก. ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้น้ำอย่างมีส่วนร่วมในระดับไร่นา

- เกิดแปลงเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในระดับไร่นา เป็นตัวอย่างและจุดเรียนรู้ให้กับเกษตรกรและชุมชน

ผลลัพธ์ (outcome)

- เกษตรกร นำความรู้จากการเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ ไปปรับใช้ในการบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับไร่นา
- เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในแปลงเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในระดับไร่นา

ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ

จำนวนแปลงเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในระดับไร่นา (เกษตรกรที่ทำการแปลงจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรสำหรับเกษตรกร)

เชิงคุณภาพ

แปลงเรียนรู้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกร มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในระดับไร่นาได้ผลตอบแทนสูงขึ้น สามารถใช้ประโยชน์จากแปลงเรียนรู้ เพื่อการผลิตในไร่นาของตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในชุมชน

11. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

กองส่งเสริมโครงการพระราชดำริ การจัดการพื้นที่และวิศวกรรมเกษตร

นายเอกราช บุญล้อมรักษ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

โทรศัพท์ 080 192 6916/ โทรสาร 0 2940 6059 E - mail : agrodev30@hotmail.com
